

Handläggare
Kraft Milena

Datum
2016-03-15

Diarienummer
KSN-2015-1191

Kommunstyrelsen

Motion av Mona Camara Sylvan och Tomas Karlsson (båda FI) om könsuppdelad statistik bortom tvåkönsnormen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att besvara motionen med hänvisning till föredragningen i ärendet.

Ärendet

Mona Camara Sylvan och Tomas Karlsson, båda FI, föreslår i motion, väckt den 27 maj 2015,

- att svarsalternativ och datainsamlingsmetoder som innebär att den könsuppdelade statistiken inte utgår från tvåkönsnormen att använda för all statistik ska tas fram,
- representanter från intresseorganisationer som driver frågor om transpersoners rättigheter inkluderas i utformningen av nya svarsalternativ och datainsamlingsmetoder.

Motionen återges som **bilaga**.

Föredragning

Begreppet kön kan ses ur olika aspekter. Individens juridiska kön och individens könsidentitet är av relevans i detta sammanhang.

I rättslig mening finns det två kön i dagens Sverige. Alla barn som föds tilldelas ett av två juridiska kön, baserat på deras biologiska kön. Det juridiska könet är det kön som är registrerat i folkbokföringen. För varje folkbokförd person fastställs ett personnummer.

Begreppet könsidentitet ger uttryck för det kön som en person känner sig som. Vi kan känna oss som män, kvinnor, både och eller varken eller. Eftersom det handlar om den egna upplevelsen kan könsidentiteten inte bestämmas av någon annan än den enskilde själv.

Den könsuppdelade officiella statistiken är ett viktigt redskap för det nationella och det regionala samt det kommunala jämställdhetsarbetet. Vanligtvis används de juridiska könsbestämningarna i statistiken.

Vid insamling av statistik där man endast kan välja mellan de två juridiska könen riskeras att personer som inte identifierar sig men något av dessa två kön osynliggörs. I praktiken kan det innebära det att personer som varken identifierar sig som något av dessa inte ges möjlighet till att vara delaktiga i samma utsträckning som personer som identifierar sig inom dessa kategorier.

Kommunstyrelsen beslutade den 7 maj 2013 (§ 81) att all statistik, enligt § 14 förordning om den officiella statistiken (SFS 2001:100), ska vara könsuppdelad. Detta berör dels enkäter som Uppsala kommun själv tar fram för att samla in data för kommunens bruk, dels berör det statistik som kommunen behöver rapportera till staten.

I kommunen pågår fortsatt utvecklingsarbete i enlighet med Mål och budget för 2016 med plan för 2017-18, det vill säga att utveckla former för att kunna inhämta av könsuppdelad statistik som tar hänsyn till personer som inte identifierar sig enligt tvåkönsnormen, i de situationer där det är möjligt.

I väntan på ett eventuellt införande av ett tredje juridiskt kön ser Uppsala likväl som andra kommuner över olika datainsamlingar och där det är möjligt och där kommunen själv äger undersökningar, enkäter eller dylikt arbeta för att införa svarsalternativ "annat" som ett tredje alternativ, det vill säga den benämning som rekommenderas av intresseorganisationerna.

Ett steg i den riktningen var att införa ett tredje alternativ i den senaste Liv och Hälsa Ung. Det är en undersökning, riktat till alla ungdomar i årskurs 7, 9 och 2 på gymnasiet som sker i samarbete mellan Landstinget i Uppsala län och länets kommuner.

När det gäller statistik som rapporteras till olika statliga myndigheter behöver kommunen leverera den statistik som efterfrågas. Det går därför inte att ta fram svarsalternativ och datainsamlingsmetoder bortom tvåkönsnormen för *all* statistik så som motionärerna föreslår. Däremot kan kommunen lägga till en förklarande text vid insamlande av statistik om vad juridiskt kön är och varför det efterfrågas samt, i den mån det är möjligt, lägga till en tilläggsfråga för att ge individen möjlighet att ge uttryck för sin identitet utöver sitt juridiska kön.

Statistik behövs inom kommunens samtliga ansvarsområden och är ett viktigt beslutsunderlag. Vid sidan om kategorierna "kille/man" och "tjej/kvinna" kommer det tredje alternativet "annat" finnas vid ansamling av statistik som kommunen själv ansvarar för. I den mån det är möjligt ska kategorin "annat" följs av en fritextruta.

När det gäller statistikinsamling som kommunen själv råder över och vars svar rapporteras till statliga myndigheter ska, om det är möjligt, en fråga för att ge individen möjlighet att ge uttryck för sin identitet utöver sitt juridiska kön läggas till i anslutning till frågan om

personens juridiska kön. Detta för att främja känslan av delaktighet hos personer som inte identifierar sig med någon av de juridiska könsbestämningarna.

Vad gäller motionens första att-sats kan alltså noteras att frågan har tagits upp i Mål och budget varför ett särskilt beslut av kommunfullmäktige ej erfordras.

I motionens andra att-sats tas upp organisationer som kommunen bör samråda med vid utformning av svarsalternativ och datainsamlingsmetoder. Vilka som den kommunala organisationen behöver samarbeta med i olika arbetsmoment för bästa resultat är något som varje nämnd och dess förvaltning har att ta ansvar för.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christoffer Nilsson
Chef kommunledningskontoret

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink 2015 -05- 27	
Diariernr. KSN-2015-1191	
36	Aktbil 01

Feministiskt initiativ

Könsuppdelad statistik bortom tvåkönsnormen

Föreställningen att alla människor kan indelas i två kön, män och kvinnor, innebär en tvåkönsnorm. Denna norm exkluderar personer som identifierar sig med ett annat kön än det de tillskrevs vid födseln (transsexuella), transvestiter, agender (identifierar sig inte med något kön), intergender (identifierar sig med flera eller inget kön), gender fluid (identifierar sig med olika kön genom livet), queer (motsätter sig fasta könsuppdelningar) och ytterligare andra könsidentiteter. Ibland används begreppet transpersoner som paraplybegrepp för personer inom denna grupp. Gemensamt är att transpersoner på olika sätt drabbas av tvåkönsnormens uppdelning av människor i grupperna «män» och «kvinnor». Transpersoner är en av de mest utsatta grupperna i samhället. Exempelvis har 65% av alla unga transpersoner någon gång funderat på att ta sitt liv, enligt Statens Folkhälsainstitut (2006).

Könsuppdelad statistik är ett verktyg för att synliggöra hur exempelvis tillgången till service och resurser fördelar sig efter kön. Det är en värdefull källa till kunskap om vilka strukturella förutsättningar och möjligheter som kommunens invånare möter. Om den könsuppdelade statistiken utformas enligt tvåkönsnormen, det vill säga med bara män och kvinnor som kategorier, bidrar den däremot till att förstärka denna norm och osynliggöra transpersoner. Dels tvingar det transpersoner att ständigt ta ställning till sin könsidentitet utifrån en förtryckande norm. Dels osynliggör det de strukturella förhållandena för transpersoner. Det behövs mer kunskap om förhållandena för transpersoner, inte mindre.

Kommunstyrelsen beslutade i maj 2013 att all statistik inom kommunen ska vara könsuppdelad (KSN-2013-0595), efter ett förslag från kommunledningskontoret. Beslutet togs med reservationer från ledamöter från S, MP och V, till förmån för ett förslag med «ett tillägg om att inhämtandet av könsuppdelad statistik inte får gå ut över HBTQ-personers rättigheter». Med anledning av det förändrade majoritetsförhållandet i kommunfullmäktige vill vi lyfta frågan om transpersoners rätt att synas och bli bemötta på sina villkor.

Feministiskt initiativ yrkar att:

- Kommunfullmäktige beslutar att svarsalternativ och datainsamlingsmetoder som innebär att den könsuppdelade statistiken inte utgår från tvåkönsnormen, att använda för all statistik, tas fram.
- Representanter från intresseorganisationer som driver frågor om transpersoners rättigheter inkluderas i utformningen av nya svarsalternativ och datainsamlingsmetoder.

Mona Camara Sylvan

Tomas Karlsson

Kommunfullmäktigeledamot (FI)

Kommunfullmäktigeledamot (FI)